

Hesteavl en i 1898.

Af Statskonsulent *J. Jensen.*

»Et Arbejdsog æder ikke halvt
saa meget som en Kæphest.
(østerl. Ordspr.).

1898 maa ligesom dets Forgængere betegnes som et rigtig godt Aar, hvad Hestevæsenet angaar, idet Hestene ikke have været berørte af nogen væsentlig Kalamitet ude eller hjemme, som har forringet Udbyttet af Hesteforretningen eller bragt en lignende Usikkerhed ind deri, som den Landbruget lider under i andre Forhold. I sin Almindelighed maa det siges, at Hestetillæg betaler sig, hvilket ogsaa skjønnes deraf, at det tiltager — hvormeget derom vides intet, før Resultatet af Kreaturtællingen i 1898 offentliggjøres. Aarets Foderforhold og Grøde have heller ikke i nogen mærkbar Grad influeret paa Hesteholdet eller Hesteprisen. Alt hertil hørende har følgelig været saare godt. En anden Sag bliver det, om vi med fuld Tillid kunne se Fremtiden i Møde, — og med Hensyn til Udsigterne, er der altid truende Skyer oppe, — men i saa Henseende har det pessimistiske Syn hidtil heldigvis været forkert.

Det, der har truet og delvis truer Hesteavl en her i Landet, er Elektriciteten, den amerikanske Konkurrence og Protektionismen. Hvad den første angaar, har den endnu heldigvis mere vist sig at være et Skræmmebillede end en virkelig Fare. Uagtet

Overgangen til elektrisk Drift paa Sporvejene i Byerne fuldbyrdes, og altsaa flere og flere Sporvognsheste derved blive overflødige, stiger Hesteforbruget stadigt og stærkt. Faren for os ved den elektriske Drift paa Sporvejene synes altsaa at være ligesaa indbildt, som den Hesteopdrætterne i sin Tid nærrede for Dampkraften paa Jernbanerne.

Hvad Motorvognene angaar, der mulig kunne faa en endnu mere indgribende Betydning for Hestekraften, navnlig i Personbefordringens Tjeneste, da hører man endnu forholdsvis lidt til dem og deres Sejrstog gjennem Verden. De synes endnu ikke fuldkomne nok i Konstruktionen og ere sikkert for dyre til at finde almindelig Udbredelse, hvortil kommer at de ere alt andet end kønne. Cyklerne skade trods deres uhyre Udbredelse sikkert heller ikke Hesteholdet i nogen følelig Grad.

Den frygtede amerikanske Konkurrence har heldigvis heller ikke hidtil indskrænket Afsætningen eller forringet Prisen paa vore Heste, endskjøndt Amerikas Hesteudførsel og Kvaliteten deraf er tiltagende. Hovedmængden kommer fra de forenede Stater (39,532 i 1897) og gaar til England (26,520 i 1897) medens Canada sendte 11,247 i samme Tidsrum. For 1898 er der blot offentliggjort Resultatet af Indførslen til England i 1ste Halvaar, og den beløb sig til 18,393 fra Fristaterne og 2793 fra Canada; men om 1898 maa det bemærkes, at det paa Grund af den amerikansk-spanske Krig maa regnes for et abnormt Aar. Hvor mange af de til England indførte Heste, der atter udføres til Nabolandene, kan ikke opgives; i den tyske Toldopgjørelse for 1896 er der af 103,000 indførte Heste kun 4285 amerikanske og 2688 engelske, saa Frygten for Oversvømmelsen af »Amerikanerne« paa Fastlandet mulig er lidt overdreven. I alle Meddelelser fra Amerika siges der, at Tillæget af Heste næsten er ophørt siden 1893, og Tællingerne vise i alt Fald en betydelig Fluktuation siden 1888, da der var 13 Mill. Heste, medens der i 1893 var over 16 Mill., men i 1898 næppe 14 Mill., med en Tilbagegang af $\frac{1}{2}$ Mill. paa et Aar. Om man

imidlertid heraf tør uddrage den Slutning, at Exporten snart vil ophøre i det mindste for en Tid er vel tvivlsomt, thi selv 40 eller 50,000 aarlig eksport. Heste er alligevel et forsvindende Antal af de 14 Millioner i Landet. En anden Ting er det, da nu Handelen med amerikanske Heste er indarbejdet og i et rigtigt Spor, at de ikke mere sælges for Spotpris og derved ødelægge Markedet for os. Naar man nu vil have gode amerikanske Heste, koste de tilnærmelsesvis ligesaa meget som lignende europæiske. Med den stigende Efterspørgsel, der er efter Heste, navnlig svære, er alt revet bort, og selv Københavnerne have været glade ved at kunne faa »Amerikanere« fra Hamborg. Der kommer amerikanske Heste af den forskjel- ligste Type, men ikke pêle-mêle, idet nogle Handlende have Droskeheste, andre Sporvogns- og Omnibusheste, (mest Percheron-Blandinger), andre Karreheste af belgisk eller engelsk Blod og atter andre lettere Heste derunder Remonter. Paa de store Markeder derovre er der Udvalg nok, saa enhver kan faa det, han søger.

Protektionismen i de omliggende Lande er vistnok vor værste og farligste Fjende, da der intet Raad er derimod, og den er uberegnelig. Hidtil have vi jo ikke været føleligt berørte af dens Virkninger ligeoverfor vore Heste; thi Tysklands Told paa 20 Mk., Frankrigs paa 30 fr. og Norge-Sverrigs paa 50 Kr. har ikke generet os. Det er jo Tyskland, der er den bestemmende Faktor for os. Selv da Frankrig i Begyndelsen af Aaret satte Tolden op til 150 fr. og derved faktisk forbød Indførsel af Droskeheste herfra, virkede det ikke en Gang saa stærkt som Opkjøbernes Trudsler tidligere om Ophør af Indkjøbene. Den amerikanske Konkurrence havde nemlig allerede ødelagt dette Marked for os. Den høje Told i Norge og Sverrig generer kun Normænd og Svenskere, da de ikke helt kunne undvære os og følgelig selv maa betale de 50 Kr. pr. Hest. Vi se her, at Beskyttelsestold kan virke som et tveægget Sværd. Saalænge Vejen til Tyskland staar os aaben som hidtil, er der forhaabentlig

ingen Fare for vor Hesteforretning, da Tyskerne ere vore bedste, største, ja næsten eneste Kunder; men nu forlyder det, at de tyske Agrarer have til Hensigt at udvirke en Hestetold paa 150 Mk. og en Karantæne paa 6 Uger, altsaa et forborgent Indførselsforbud. Hvorvel det lyder fast utroligt, saa skal man dog intet forsværge fra den Kant. Tyskland er det stærkest Heste indførende Land i Verden, idet det drager et stærkt stigende Antal Heste til sig fra alle udførende Lande, saaledes i 1897 115,000 Stk., medens Udførslen er stadigt dalende, og nu nede paa nogle ganske faa Tusende.

Indførselen foregik i 1896 fra følgende Lande saaledes:

1 Rusland:	31,862	—	—	400	—
2 Belgien:	21,453	med	Gjennemsnitsværdi af	900	Mk.
3 Danmark:	15,876	—	—	780	—
4 Østerrig-Ungarn:	11,623	—	—	700	—
5 Holland:	7703	—	—	800	—
6 Frankrig:	6981	—	—	950	—
7 Amerika:	4285	—	—	800	—
8 England:	2688	—	—	1600	—
9 Andre Lande:	779				
	103,260	Stkr.		Totalværdi	70,6 Mill. Mk.

Efter Prisen og Kendskabet til de Lande, der udføre Heste til Tyskland, maa man sikkert slutte, at det i Hovedsagen er svære Heste — Arbejdsheste — og billige Smaaheste, der indføres, ligesom det til Gengæld er Luksus- eller Rytteriheste, der udføres. Den tyske Industri, Handel og det tyske Landbrug, i det hele Forretningslivet ere absolut afhængige af Udlandet med Hensyn til Brugsheste, og efter almindelige hippologiske Erfaringer og specielt tyske Erfaringer i flere Aar, kan en Hesteindustri ikke fremtrylles i en Fart ved Kunst.

En forhøjet Told plus Karantæne, som anført, vilde til at begynde med blive et føleligt Slag for os; men da de jo dog ere indenfor Mulighedernes Grændser, ligger det nær at tænke sig, hvilke Midler vi have derimod. De falde i 2 Dele, nemlig Afsætning til andre Lande,

der endnu ere aabne, og Indførselsforbud samt formindsket Tillæg. Og begge ere lige lidet tiltalende. Som Eksportvare til England, Rusland og mulig Sverrig, de Lande, der kunde blive Spørgsmaal om, at benytte, er der kun Tale om store, svære, kostbare Trækheste samt til England tillige højtgaende Luksusheste; men af disse to Slags have vi for Øjeblikket et forsvindende Antal, om vi end havde Muligheder for at kunne levere en Del deraf, naar Nødvendigheden bød. Den anden Vej er, at være os selv nok, den er ikke lystelig, men det er den sidste Udvej. Hjemmemarkedet er jo langtfra ubetydeligt, thi med et Antal af henved 300,000 Heste over 3 Aar og et Tillæg (1892) af henved 40,000 fødte Føl har Overskudsudførselen i de sidste 10 Aar kun været godt 9000 Stkr., fremkommen ved en gjennemsnitlig Udførsel af ca. 15,500 og en Indførsel af ca. 6400. Tillægget, der har været højt oppe i de senere Aar, behøvede altsaa ikke at falde mere end $\frac{1}{4}$ for at skabe Balance.

Efter Stat. Tabelværk fødtes der her i Landet 29,678 Føl i 1887, 25,955 i 1880, 30,194 i 1875, 15,205 i 1870, 27,266 i 1865 og 20,000 i 1860. Ser man blot paa Tallene, er Sagen jo simpel nok. Noget anderledes stiller den sig, naar man ser hen til, hvad det er for Heste, som bruges her i Landet, og af hvem de bruges. Efter Kreaturtællingen 1893 fandtes der i hele Landet af »For-spand paa 2 Heste med det fornødne Seletøj«: 141,773 eller 283,546 Heste foruden Enspænderheste og Rideheste samt overkomplette Heste eller i alt antagelig 300,000 Stkr. I København fandtes 6723 fuldvoxne Heste samt i Købstæder og Handelspladser noget over 20,000, endvidere er der paa Landet nogle Tusinde Heste, der komme ind under samme Kategori som de virkelige Byheste. Til Gengæld tjener sikkert den største Del af Købstædernes Hestebestand Landbruget, saa man nok kan regne, at dette udelukkende beskæftiger vor Arbejdshestekraft med Undtagelse af ca. 30,000 Stkr. Af Landbrugets Heste til hører den allerstørste Del Landracen, medens ventelig

andre 30,000 ere indførte Ponnier. Hvad nu den Del af Hestene angaar, der ikke anvendes i Landbruget, er igjen Hovedparten Arbejdsheste og det af meget forskellig Slags, ligefra indførte svære Trækheste til indførte Ponnier, medens den store Mængde dog tilhører Landets Racer. Af virkelige Luksusheste til Køre- eller Ridebrug, hovedsagelig indførte, samt indførte Remonter er der kun ganske faa Tusinder. Det bliver nærmest Ponnier og Remonter samt mulig nogle Luksusheste, som vi ikke vilde kunne producere selv, i alt Fald ikke med Fordel.

Naar vort Hjemmemarked har været, ja, er saa lidt regnet for Landbrugets Produkter, maa det tilskrives vore smaa Indkomster, vor Nøjsomhed og vort i visse Retninger beskedne Kulturstandpunkt, der have gjort, at vi selv have taget til Takke med Affaldet, medens det udenlandske Markeds Krav er den Stimulans, som vi hidtil have trængt til, for at anstrænge os i Retning af god og billig Produktion. Men med den stigende Kultur, Velstand og Forretningsdygtighed forandrer dette Forhold sig til det bedre, ligesom det er stærkt forbedret i de sidste Aar. Vor eget Landbrug vil ogsaa forlange bedre Hestekraft, ligesaa vel som Landbruget i de mest fremskredne Lande i lang Tid har gjort det. Naar vi se Sagen fra den Side, er det iøjnefaldende, at det kan være betænkeligt at ville forcere Avlen ind i Retninger, som ubetinget er fordelagtigere, naar Talen blot er om Afsætning til Udlandet. Enhver Hesteavl, som ikke bunder i de naturlige Forhold, derunder i første Række Landbrugets egne Krav til Hestene, er en kunstig Forretning, der kun er lønnede under særlige Forhold.

Hesteomsætningen med Udlandet har stillet sig saaledes i det forløbne Landbrugsaar (1. Oktober 1897—31 Septbr. 1898) Udførsel: c. 16000 Stkr., hvoraf 1600 Føl, næsten udelukkende til Tyskland, og Indførsel c. 6600, som sædvanlig fra Sverig, Rusland og Tyskland. I Sammenligning med Aaret forud, da Udførslen var

over 20,000, er der en betydelig Tilbagegang, 5000, der falder paa Januar Kvartal, men derved er intet foruroligende, da Udførslen i Fjor var eksceptionel høj, højere end nogensinde før og langt ud over, hvad vi normalt ere i Stand til at præstere. Udførslen i 1898 svarer paa det nærmeste til Gjennemsnittet for fuldtvoxne Heste i de sidste 10 Aar, hvorimod Føludførslen har været lidt større end tidligere.

Efter stærk Udførsel plejer der at følge en større Indførsel, og det forløbne Landbrugsaar møder ogsaa med en Tilvækst mod det forrige paa 600, medens den var 200 større end Gjennemsnittet for de sidste Aar. Overskudsudførslen bliver derved bragt ned til c. 9400 mod ca. 14000 Aaret forud. Uagtet de nedadgaaende Tal har Hestehandelen hele Aaret været livlig, ja, ligefrem stærk, saa Klagerne kun have lydt i Retning af, at der var for faa gode, store, fuldmodne Heste at faa. Prisen har ogsaa haft Tendens til Opgang, der for de bedste Varer ved Aarets Udgang kan sættes til nogle faa Procent. Prisen paa Handelsheste kan ansættes saaledes for Jyllands Vedkommende: 1 Kl.: Bryggerheste paa 11 Kv. 1—3": 900—1000 Kr. eller lidt derover; gode, stærke Heste paa omkring 11 Kv.: 7—900 Kr.; mindre eller simple Heste: 5—6—700 Kr. og Affaldet derunder; Droskehestene, der nu ikke længere noteres for sig: 3—500 Kr.; Handelsføl efter Kvalitet: 150—250 Kr. og derover.

Luksusheste fra Sjælland og Fyen have ligeledes været stærkt efterspurgt til gode Priser, der, naar Hestehandlere have solgt dem, er en Del højere, end hvad de jydsk Heste have naaet ved direkte Salg til Handelsmænd. De gode Luksusheste udførtes fornemlig til England; men i saa Fald er Betingelsen: god og høj Gang.

Som en Mærkelighed kan anføres, at der i Aar er sket Opkøb her af billige Heste til Spanien, men Forretningen har ikke haft væsentlig Betydning.

Hvad Forholdene vedrørende Hestevæsenet herhjemme

ellers angaar, da frembyde de forholdsvis lidt nyt. Noget af det interessanteste, der er foregaaet i Aarets Løb, bliver sikkert Hestetællingen, der er foretaget efter delvis nye Principer; men Resultaterne deraf komme først til at foreligge senere.

Den svære Hesteavl, der jo er den fuldstændig dominerende og den eneste, der har større økonomisk Betydning for Samfundet, har man ikke hørt særlig meget til. Den arbejder videre i det fastslaaede Spor, og fremad gaar det om end smaat. Folk, der interessere sig for Hesteavl uden at have et tilsvarende Kendskab dertil, vide vel, at Hesteavl er en langsom Forretning, men ville dog ikke tro, at den virkelig er saa langsom, som Tilfældet er, hvorfor de let blive utaalmodige over Ventetiden og dømme forkert om Sagen. Heri maa søges Grunden til, at saa mange blive Krydsningsmænd, især da Resultatet af Krydsning i første Led ofte er ligefrem forbløffende, medens den jo i Reglen skuffer i de fjernere. Vi have i Jylland, hvor der nu i 30 Aar er dreven rationel Renavl, som kan kontrolleres, med et forholdsvis godt og ensartet Avlsmateriale, Lejlighed til at dømme om Fremgangen, der er sket ad den Vej. Da det sikkert var velkommen for Publikum at faa et Udtryk for Forbedringen, skal jeg, uden absolut at kunne indestaa for Rigtigheden, udtale som mit Skøn, at Fremgangen indenfor Racen kun er nogle faa Procent i Løbet af 10 Aar. Noget bestemt Maal for Kvalitetens Forbedring som for Tilvæksten i Højde, er vel ikke mulig at naa, men det fejler næppe, at der bestaar et vist Forhold med Hensyn til Fremgangen i begge Retninger. Ligesom der er noget kølende ved disse Oplysninger, indeholde de tillige en Beroligelse angaaende Faren for os ved fremtidige Konkurrenters Arbejde; det bliver klart, at det vel ikke er umuligt i Hesteavlen at skabe noget paa bar Bund ved Hjælp af Krydsning, men at der dog næppe endnu nogetsteds er skabt noget holdbart i større Stil i kort Tid. I det mindste ere de berømte

Racer enten alle gamle eller blot omdannede i Tidens Løb ved Krydsning. Ligesom 100 Aar maa kaldes en kort Tid for en Egeskovs Udvikling, er det ogsaa kun et beskedent Tidsrum, naar Talen er om en god Landavls Skabelse. Denne Viden er nødvendig for enhver, der vil paatage sig det Ansvar at være ledende i Hesteavl.

Hvor meget den jyske Hesteavl end kan kritiseres, og hvor langt den end er fra at være Nr. 1 i Verden, saa tiltrækker den sig dog stadigt mere udenlandske Hippologers, navnlig tyskes Opmærksomhed. Og det er al Ære værd. Der har i det forløbne Aar fra tysk Side gjentagende været vist Interesse for vor jyske Hest, og det maa særligt noteres, at Det tyske Landhusholdningsselskab, der aarlig foranstalter en landøkonomisk Udflugt til Udlandet for dets Medlemmer, sidste Sommer gæstede Jylland for at se vore Heste paa nært Hold. Mulig dette Besøg ligesom vor vellykkede Udstilling i Malmø 1895 ikke giver pekuniært Udbytte; men en Nation har ogsaa den Forpligtelse »at vise Flaget« — derfor vor ikke billige Deltagelse i forskjellige Verdensudstillinger —, og det kan vel ikke benægtes, at vore Heste som nationalt Produkt og som Udstillingsvare gøre sig forholdsvis ligesaa godt som det meste af andet, hvad dansk er.

Der er i Aar gjort Forsøg paa at reklamere for vore Heste i Rusland, idet Det kgl. Landhusholdningsselskab lod opkøbe 4 unge, gode, men ikke store eller svære jyske Hingste, der bleve sendte til St. Petersborg, hvor der afholdtes en stor russisk Hesteudstilling. Resultatet var forsaavidt ikke uheldigt, som de opnaaede højere Salgssum, end Købesummen havde været herhjemme, og de bleve særdeles velvilligt bedømte, men som Forretning betragtet var der intet at rose ved Forsøget. Det er jo ogsaa muligt lidt dristigt af andre end lokaliserede Handelsmænd at sende kostbare Dyr til fremmed Land; men det er dermed ingenlunde sagt, at Forsøget mislykkedes, thi man ved jo ikke, hvilke Følger det

vil faa, og man ved jo nok, at det koster Penge at indarbejde en Forretning i fremmed Land.

Foruden denne Hingsteeksport er der kun udført ganske enkelte Avlsdyr i Aarets Løb, saaledes i Marts nogle brogede Heste, nemlig et Par Hingste og nogle faa Hopper til en Liebhaber af dette Lød i Rusland, og i Slutningen af Aaret nogle faa jydsk Hingste af farveligere Sort, efter Sigende til den tyske Stutteristyrrelse. Vi kunne ikke konkurrere med Udlandet, navnlig med Hensyn til Hingsteprisen, idet »Undermaalere« af de store, udenlandske Racer i Udlændinges Øjne veje op selv med vore »Matadorer«, og vort Affald, der ingenlunde er billigt, hverken »syner« noget ved Siden af det andet og heller ikke er saa godt. Det er forresten en tvivlsom Historie, om der er Grund til at forcere Afsætningen af Avlsdyr i Udlandet, da vi i vore ivrige Forbedringsbestræbelser trænge til alt det brugbare Avlsmateriale, vi have, og der indenfor Landet er nok, der ville anvende eller købe det. Det gælder ikke her som for Handelshestene, at det er Udlandet, der skal sætte Prisen og derigennem vække Interessen. Det, der sænker Gjennemsnittet saa stærkt i den jydsk Hesteavl, er det store og stærkt voksende Tillæg, idet derved med Nødvendighed anvendes altfor mange slette Hopper og Hingste til Avl, hvis Afkom hverken pynter eller gavner. Vort Tillæg er vist egentlig altfor stort til at være virkelig fordelagtigt. Men er Mængden af simpelt Avlsmateriale, der kun er Fyldekalk i Avlen, for stort, bliver Trangen til det, der alene bringer Avlen fremad desto føleligere, ogsaa grundet paa, at Interessen for Forbedring er større end denne i Følge Sagens Natur kan være, og navnlig har Hingstemanglen været ret følelig. For muligt at bidrage til at afhjælpe denne blev der udarbejdet Forslag til Oprettelse af et offentligt jydsk Stutteri, og Tanken biligedes samt anbefalede af alle Sagkyndige. Imidlertid er den ikke bleven realiseret, idet nogle Opdrættere og Hingstepekulanter have sat sig derimod, fordi en Konkurrence

af den Natur formentlig vilde ødelægge deres private Virksomhed. Naar man nu ved, at der har været ligefrem Hingstenød indenfor den jydsk Race, og at der let kunde sælges dobbelt saa mange gode Hingste, som for Øjeblikket, kunde man med samme Ret synes, at det ligesaavel blev en Samfundsopgave at søge at skaffe det manglende til Veje som at støtte saa meget tarveligt med Præmier og Statstilskud, som Tilfældet er. Det er en forkert Tro, at en daarlig Hingst bliver bedre, fordi dens Ejer faar mange Penge af det offentlige for at bevare den. Og det højner heller ikke Kvaliteten hos Afkommet, at Foreninger nødes til eller i alt Fald ofte købe tarvelige Hingste til høje Priser, fordi der ingen bedre findes. Denne Virkemaade er kun fordelagtig for den dygtige Sælger, men det er dog tvivlsomt, om det er heldigt at Spekulanten »fedes« paa Optrætternes Bekostning. I Udlandet, hvor Vurderingen foregaar af vore Heste sammenlignet med de andres, kunne vi ikke hævde vor Stilling ved Hjælp af Middelmaadighed, selv om vi ikke kunne skaffe noget bedre. Naar man netop i det forløbne Aar har set, at vort eneste Stutteri, Hr. Godsejer Ahlmanns paa Striben, har leveret 4—5 gode Hingste af en Bestand paa ca. 20 Stamhopper, eller, hvad Mængde og Godhed angaar, omtrent $\frac{1}{4}$ af, hvad hele den øvrige jydsk Hestavl har udbudt til Salg i samme Tidsrum, har man det bedste Bevis for Nyttens af en saadan Anstalt.

Fra Avlsforeningers — mest jydsk — Side har der været et sandt Kapløb efter gode Hingste i det forløbne Aar, og det har ført til, at man, ligesom i den vildeste Spekulationstid for 5—6—7 Aar siden, har maattet tage til Takke med 2-Aars Plage, af hvilke der er købt 5 til høje Priser. Man er altsaa ikke bleven skræmmet ved de oftest bedrøvelige Resultater, der den Gang høstedes ved disse Plagekøb, og der maa være virkelig Grund dertil, naar de besindige og dygtige Mænd, som danne Udvalgene for Hingsteindkøb til Foreninger, indlade sig paa en saadan Letsindighed som at betale en 2-Aars »Drivhusplante« med indtil 10,000

Kr. Sagen er, at alle ville have det bedst mulige, og at der, naar det bedste ældre er solgt, ikke bliver andet at gøre end at tage den lovende Plag, hvis man ikke opgiver Indkøbet, og det vil i Reglen sige, at man senere risikerer at komme i lignende Kasus.

Der er i Aarets Løb af Foreninger kjøbt mindst 20 Hingste til høje Priser, 12000 Kr. som Maksimum, og enkelte gode af Privatmænd, som Lehns greve Wedell til Wedellsborg, medens der til Gengæld er solgt nogle udrangerede Foreningshingste for nogle faa 100 Kr., næppe $\frac{1}{10}$ af Købesummen. Moralen er, at vi ere altfor højt oppe med Prisen paa Flertallet af Hingstene, medens de enkelte »Matadorer« langt fra ere for dyre endnu. En anden Sag er det med Hopperne, der ere uforholdsmæssigt billige i Sammenligning med gode Tillægshopper af andre Racer, saa det endnu var en glimrende Forretning at starte et Hestetillæg med 1ste Kl. Hopper; men Prisen synes heldigvis i Stigning, saa det bliver sjældnere og sjældnere at købe noget godt til Markedspris. Gode Føl ere forholdsvis dyrere end Hopperne, saaledes betales der glatvæk 500 Kr. for et godt Hoppeføl, og et enkelt er endog betalt af en fyensk Gaardmand med 800 Kr. Det er stadigvæk Bønderne, der gøre mest for og i Reglen have noget Udbytte af Hesteavl, medens de større Landmænd mere savne Forstaaelse deraf og Interesse derfor, i grel Modsætning til hvad der er Tilfældet i England.

Af Begivenheder paa Dyrskuevæsenets Omraade har Aaret ingen at opvise; thi det store »Fællesskue« for 2- og 3-aarige Hingste og Hopper samt Samlinger, som Samvirkende jydsk Hesteavlforeninger afholdt i Juni i Hobro, og som besøgte af det tidligere omtalte tyske Rejseselskab, var vel nok det bedste af den Slags Skuer, der hidtil er holdt, men var dog i de enkelte Klasser ikke væsentligt forskelligt fra »Jubilæumsskuet« i Aarhus 1897.

Den lette Hesteavl tiltrækker sig endnu stadig Opmærksomheden ved den Livlighed, hvormed den disku-

teres af dens Venner; medens Opdrætterne holde sig mærkværdigt rolige. Det er navnlig paa Sjælland, at Kampen er staaende, og det mellem Tilhængerne af de forskellige Retninger indenfor den lette Avl, »Frænde er Frænde værst!« For Tiden er der 2 Hovedretninger, nemlig den nationale (den frederiksborgske), og den tyske, der igjen skiller sig i 2 Underafdelinger, den østpreussiske og den holstenske. Endelig er der Fuldblødet, der kun er svagt repræsenteret, og nærmest staar udenfor Diskussionen.

For en uhildet Betragtning ser det ud, som om Frederiksborghesten breder sig og gaar fremad i Godhed, igjennem det i nogle Aar fulgte Avlsprincip: Renavl, saa at den trods sit blandede Blod ikke alene har en anerkjendt Type, men mulig snart med en vis Ret kunde benævnes Race. Officielt gaar den under det løjerlige Navn: Hesten af lettere Race eller Frederiksborg-Halvblod, medens »Gud og hver Mand« kalder den Frederiksborg-Hesten. Til for kort Tid siden hed den jyske Hest ogsaa officielt »Landrace til sværere Trækbrug«. Navnet gjør jo egentlig mindre til Sagen, men det kan dog være saa løjerligt, at det gør vedkommende, der bærer det, latterlig, og det er uheldigt. Heldigst var det ubetinget, at samme Genstand kun lyder ét Navn, især naar det er udtømmende og betegnende, i Stedet for at den har et til daglig Brug og et andet til Stads.

Frederiksborghesten er af dem fra den anden Side Genstand for en skaanselløs Kritik, saa man faar det Indtryk, at det var de Folk om at gøre at kapre Racens Hopper til deres tyske Hingste ved at umuliggjøre Frederiksborg-Hingstene, thi naar alle Frederiksborg-Hopperne anvendes i Renavls Tjeneste, bliver der næppe meget misundelsesværdigt Hoppemateriale tilbage til de tyske Hingste. Naturligvis er Frederiksborg-Hesten heller intet Ideal, der kan endog indvendes meget væsentligt mod den baade som Handelsvare og som Bondehest, men den er et Produkt af en i en bestemt Retning gennemført Krydsning, der begyndte for 150 Aar siden, og den til-

taler nu en Gang Befolkningen og har et Marked. Det er Faktorer, der have en vis Værdi. Her er der virkelig et Grundlag at bygge videre paa, og som det vilde være mere end letsindigt at ofre paa Liebhaveriets Alter. Skal Avlen deraf imidlertid fremmes, maatte »enhver« god Hoppe ligesom i Jylland enten anvendes i Renavlens Tjeneste, eller i alt Fald maatte Krydsning, ske efter modent Overlæg og med Varsomhed med Hensyn til Valg af Forbedringsmateriale. Frederiksborg-Hesten som Type er en udtalt **Kørehest** med nogle af dennes Dyder og Lyder, saasom Rejsning, lang, trivelig Krop, høj Gang og ofte bløde Koder. Ved eventuel Krydsning gjaldt det om at indskrænke Manglerne og bevare eller forbedre de gode Egenskaber, og ved Valg af muligt Krydsningsmateriale maa man derfor huske paa, at den typiske Frederiksborghest er »diametralt modsat« saavel Fuldblodet som den ædle tyske Halvblodshest i dens typiske Skikkelse. Blodshesten er født **Ridehest**, kort, højbenet, i Reglen uden naturlig Rejsning og Travbevægelse, i det mindste uden den yndede høje Gang.

Det røber rigtignok Mod men ikke tilsvarende Kendskab til Hesteavlens Historie hos vore Hippologer, at de tør tilraade Krydsning mellem disse forskellige Slags som det probateste Middel til Forbedring af den sjællandske Hesteavl. Nej, lad Frederiksborghesten, vor nationale, lette Hest, som har trodset Modgang og trange Tider, leve i Fred, ligesom den jyske Hest gør det i Jylland for Tiden, og lad de ulyksalige Opdrættere blive fri for Blodsvennernes Velvillie. Hver kan jo holde sig til sit, saa vil Tiden vel vise, hvad der passer os bedst. Fremmede Heste af Fuld- og Halvblod, endog langt bedre end hvad der findes paa Sjælland for Øjeblikket, have jo været anvendte i Avlen forhen og ere opgivne igjen efter indhentede Erfaringer. Hvorfor skulde Resultatet blive bedre nu, selv om man ogsaa driver Avlen, hvad man kalder »rationelt«?

Paa Fyen, hvor der er et mere homogent Hoppe-materiale, trives Avlen af Luksusheste efter holstenske

eller i alt Fald tyske Marskheste bedre, i det mindste sælges der efter dem adskillige kostbare Dyr.

Den nævnte lette Hesteavl er jo privat og nærmest dikteret af Forholdene eller Fordelen. I de senere Aar er der kommen en ny Faktor til, nemlig Staten som Opmuntrer af Remontehesteavl. Hæren bruger aarlig ca. 400 Heste, hvoraf ca. 100, mest Artilleriheste, kjøbes paa Øerne og ca. 300 Rideheste indkjøbes i Udlandet, Tyskland eller England, til en Pris af ca. 750 Kr. pr. Stk. Dette Hesteindkjøb er adskillige Patrioter en Torn i Øjet, det Par Hundrede Tusinde Kroner, der gaa ud af Landet for Remonter, staa for mange som et Nationaltab af Rang, hvorfor der ogsaa jævnlig fra Rigsdagens Side er sket Henvendelser til Krigsministeren om at drage Omsorg for, at vi beholdt den Forretning her i Landet. Og at Krigsbestyrelsen virkelig mener Arbejdet derfor alvorligt, ser man deraf, at den har ladet indkjøbe 4 østpreussiske Halvblodshingste og nu sidst 2 Fuldblodshingste i England foruden en tysk Blodshingst til Remontestutteriet »Biskopstorp«. Endskjøndt man fra et hippologisk Standpunkt ikke kan billige dette Skridt, kan det jo være berettiget fra et militært Synspunkt, at der ved alle lovlige Midler arbejdes hen til Landets Remontering indenfor dets egne Grændser, aldeles bortseende fra Landbrugets Tarv og den Forstyrrelse i Avlen, som foranlediges ved et saadant Indgreb fra oven, som et Landstutteri er. Militæret ønsker saa fuldkommen en Ridehest som muligt, saa nær Fuldblodet i »Blod« og Bygning som muligt, en Hest, der som nævnt er diametralt modsat vor lettere Hest, der altsaa maatte ofres for at blive omdannet til Remont — en Hest til 750 Kr. i Gjennemsnit. Det er et stort Offer, og mindre kan næppe gjøre det; thi paa det »miksede«, grove, til Dels slette Hoppemateriale, der findes i rigt Maal, fødes der »ingen« Remonter, og paa de lange, blødryggede Frederiksborg-Hopper falder der heller næppe mange efter ædle eller forædlede Heste, det er der jo Erfaring nok for. Kan der efter Krigsministeriets Hingste falde én af hvert 5te til 10de Føl i Forhold

til Remontekommissionens Kræsenhed, opnaas der næppe meget mere i Gjennemsnit. Der skal altsaa tages ca. 3000 forædlede eller frederiksborgske Hopper i Brug for at faa de 300 Rideremonter; men hvorfra skulde de komme? Og rent økonomisk set, vilde det ogsaa blive en daarlig Forretning for os at tjene det Par Hundrede Tusind, vore Remonter nu koste i Udlandet.

I det forløbne Aar er der endelig tilstaaet Hærens Heste et lille, sikkert højst fornødent Tillæg af Kjerne til deres tidligere yderst knappe Foderrationer, der have staaet Vedligeholdelsesfoderet meget nær. Naar vore tyske Rytteriheste saa ofte ere blevne kritiserede, skyldes det vistnok mest »Sultefoderet«, der var normeret for dem, og som her til Lands har været endnu mindre end andet Steds. Man maa snarere undre sig over, at de ikke ere gaaede til Grunde under Manøvrerne. De smaa danske Heste synes at kunne klare sig lidt bedre paa smal Kost, hvilket maaske er en medvirkende Aarsag til, at de ved Udsætterauktionerne betales højere (ca. 50 Kr.) end Rytteriets Invalider og Veteraner. Efter de Erfaringer, man nu har gennem Fodringsforsøg, var det vist betimeligt, om Militærautoriteterne erstattede $\frac{1}{3}$ af Havrationen med samme Værdi af den billigere og mere nærende Majs, eller i alt Fald gjorde Forsøg dermed.

Foreningsvirksomheden blomstrer fremdeles i Hestevæsenet, navnlig Hesteavl, idet Hesteavlsforeningerne tiltage i Antal og nu ere naaede godt over de 150 statsunderstøttede Foreninger, hvoraf ca. $\frac{1}{6}$ tilhøre den lette Avlsretning, af hvilke igjen kun 3 arbejde med fremmede Hingste (7 ialt). Af disse Foreninger er den én, der fortjener særlig Omtale, nemlig »Sjællands Hesteavlsforening for rationel Halvblodsavl«, der stiftedes 1893 af Godsejere med en betydelig Kapital. Den indkjøbte i England den store Fuldblodshingst, Marshal Soult og i Østpreussen 3 unge Hingste, der tilsammen kostede 46,000 Kr., foruden at Foreningen ofrede adskilligt paa Indkjøb fra den holstenske Marsk af Hoppemateriale, der

det første Aar var af fortrinlig Beskaffenhed. Her er der virkelig gjort noget, der er anskaffet mange virkelig gode og værdifulde Dyr, men alligevel er det gaaet galt. Hingstene bedække for lidt, de to sværeste af Halvblodshingstene næsten slet intet, og Fuldblodshingsten til de 27,000 Kr. bedækker ogsaa kun faa Hopper. De to mindst paaskjønnede af Hingstene har Foreningen for-gjæves udbudt til Salg.

Enten man nu tror paa Betimeligheden og Nyttens af den anslaaede Retning her i Landet eller ej, saa er Resultatet efter saa faa Aars Forløb alligevel ualmindelig uheldigt og afskrækkende. Og det er kun daarlig Trøst, at Medlemmerne ere Mænd, der let kunne bære den Smule pekuniære Tab; det værste er, at der med Uheldet har indsneget sig en Mistillid til al Forædlingskrydsning og til Godsejerne som Ledere af Hesteavlens, som gjør fornuftigt Samarbejde med Opdrætterne, hvorpaa Fremgangen i Avlen saa meget beror, vanskeligere i Fremtiden end forhen.

Arbejdet paa Fyen for Kjørehesteavlens Fremme gik just heller ikke heldigt straks, men dér er der flere, der virke derfor, og navnlig yder Lehnsgreve Reventlow, Brahetrolleborg, den stor Støtte. Fyenboerne ere i deres Halvblodsavl fra Fortiden inde paa Avlen af store, elegante Heste, nærmest til Kjørebrug.

Den sjællandske Forening tilsigtede derimod, efter Hingstekjøbene at dømme, mere Forædling og Avl af Rideheste.

Om Stutteriet paa Biskopstorp forlyder der intet i den senere Tid. Hestene bortsælges nu som Aaringer.

De to Sportsforeninger, »Foreningen til den ædle Hesteavlens Fremme« og »Det danske Travelskab«, der begge, foruden at holde Væddeløb, have virket for og støttet den forædlede Hesteavl her i Landet, have i Aar lignende traurige Resultater at opvise. Det synes at bære hen imod, at Fuldblodet atter gaar ud af Spillet her hjemme. Danmark synes for lille og langtfra rigt nok

til at holde Fuldblodssporten oppe. Og som et Middel til Udviklingen af Hesteavlens her til Lands kan den ikke paaregnes, saa Tabet ved dens eventuelle Ophør bliver let at bære.

Travsporten, der er mere borgerlig og følgelig billigere, synes mere at have Forholdene med sig her paa Sjælland, hvis man søger at udvikle en let Kjørehest med Gang.
